

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAKOČNINA ZNAŠA
Za leto 1909, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročnice brez depozitov naročnine, se uprava ne odira.
Naročnina za naslednje izdaje „EDINOSTI“ stane: enoletno 12 K, šestmesečno 6 K, tri mesečno 3 K.
Vsi depoziti naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rekeljati se ne vračajo.
Naročnine, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista.
UREDNIŠTVO: ulica Giorgie Galatti 18 (Narodni dom).
Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEPAN GODINA. Lastnik časopisa lista „Edinost“. - Natisnila tiskarna konvencija lista „Edinost“ - Trst, ul. Giorgie Galatti št. 18.
Polnoletna naročnina račun št. 441-652. TELEFON št. 11-57.

Slovenski volilci!

Za nadomestno volitev v III. mestnem okraju, ki se bo vršila v nedeljo dne 14. novembra je Vaš kandidat gospod

Dr. Edvard Slavík
odvetnik v Trstu

Vsi oddajte njemu svoj glas!

Politično društvo „Edinost“.

BRZOJAVNE VESTI.

Ustavni odsek proti §. 14.

DUNAJ 11. Ustavni odsek je sprejel v današnji seji enoznačno sledeči predlog posl. dr. Adlerja, ki je poudarjal potrebo, da mora odsek zavzeti stališče proti grozeči nevarnosti uporabe §. 14: 1) Ustavni odsek izjavlja, da se ima izvršiti dovoljenje proračunskega provizorja le s privolenjem obeh zbornic drž. zbora in je uporaba § 14 v ta namen protiuslovna in brezpogojno izključena. 2) Ustavni odsek izrazi dalje svoje prepričanje, da nosijo vlada, ki išče v § 14 zatočišče iz zadrž in stranke, ki to pripušča ali s svojo politiko v to silijo, popolno odgovornost za kršenje ustave. Premiojevalni predlog posl. Silbererja, po katerem bi se imelo glasiti v sklepu pod 2. namesto besed: „Stranke, ki to dopuste“, „Stranke, ki so si naložile s svojim držanjem skrivno da provzročiti teh razmer“, je dobil enakost glasov, 7 proti 7, na kar je odločil predsednik Čelakovsky proti predlogu Silberer. Predlog dr. Damusa, da bi se uvrstilo v točko 2. predloga za besede „vlada, ki...“ besede „brez nujnega razloga...“ je bil odklonjen z vsemi proti 3 glasovom.

Davčni odsek. — Hišnonajemniški davek za Trst.

DUNAJ 11. Davčni odsek je sprejel v današnji seji nespremenjeno vladno predlogo glede hišnonajemniškega davka v Trstu.

Audijence pri cesarju.

DUNAJ 11. Cesar je sprejel na splošnih audijencah namestnika istrskega deželnega glavarja dr. Laginja, lihijskega kapitana barona Hansa in tržaškega župana dr. Valerio.

Nadvojvoda Fran Ferdinand v Berlinu.

DUNAJ 10. Nadvojvoda Fran Ferdinand in njegova žena so se danes zvečer na porabili nemškega cesarja odpotovala v Berlin.

BERLIN 11. Nadvojvoda Fran Ferdinand in njegova žena so se danes zvečer na porabili nemškega cesarja odpotovala v Berlin.

Aehrenthal v Budimpešti.

BUDIMPEŠTA 11. Minister za zunanje stvari gr. Aehrenthal je povelil danes ministrskega predsednika dr. Wekerle in ostali pri njem dve časi.

Turški izletniki na Reki.

REKA 10. — Turški gostje so si danes jutranji v treh skupinah ogledali več industrijskih

jalnih zavodov, med temi tovarno torpedov, papirja in škroba ter mestno čistilnico petroleja.

Nesreča na železnici.

RIM 11. Na železniški progi blizu Monte Celio se pet voz skočilo s tira. Trideset oseb je bilo ranjenih, med temi 10 težko.

Kreta v turškem parlamentu.

CARIGRAD 11. „Ikdan“ javlja, da se predloži v zbor. interpel., ki je naprjena proti politiki ministerstva zunanjih zadev v stvari Kreta.

V Srbiji se ne vpelje tepenje.

BELIGRAD 11. (Iz uradnega srbskega vira.) Vest beligradskega lista „Zvono“, ki so jo primerili tudi nekateri avstrijski listi, da se namerava v Srbiji zopet uvesti kazneni tepenja za male prestopke, je popolnoma izmišljena.

Osloje 10. Na današnji dopolnilni deželno-zborski volitvi v celjskem volilnem okraju je bil s 497 glasovi izvoljen deželni poslanec, nemški liberal, odvetnik dr. Eugen Negri.

OGRSKA.

Razpor v stranki neodvisnosti.

BUDIMPEŠTA 11. Konferenca stranke neodvisnosti, ki se vrši d-ovi, se vdeležita oba tabora stranke v polni bojni pripravi. Vsa znamenja govore zato, da pride danes do razkola.

Dvomi obstoje samo glede številnega razmerja obeh strank. V Justhovem taboru je jako dobro razpoloženje. Njegovi pristaši računajo, da mu bo sledilo 135 poslancev od 225. Pri današnjem posvetovanju Justha z nauplivnejimi osebami svoje skupine, se je d-odilo resolucije, ki se ima predložiti konferenci stranke. Med drugim se pokazuje vrsta onim, ki so priredili nedeljski banket v čast Košutu, ker so se pregrešili proti zvestosti stranke. Za slučaj razkola je dvomljivo, katera skupina izstopi iz stranke in katera ohrani še nadalje ime stranke neodvisnosti. Glasovi, da je predsednik Justh v soboto, pred svojim shodom v Mako obiskal Ladislava Lukácsa, se demantuje.

BUDIMPEŠTA 11. — Pristaši Košutovi so danes opet odločno priredili v bitla „Hungaria“ banket. Ker je bilo opoldne navzočih še-le 28 členov, je bil banket odložen na 1. ure. Ob eni uri je bilo navzočih 47 poslancev in več velikih županov.

BUDIMPEŠTA 11. Banketa, ki so ga pristaši predsednika poslanske zbornice Justha priredili v hotelu Royal, se je udeležilo zelo mnogo poslancev.

BUDIMPEŠTA 11. Pristaši Fran Košuta so se konstituirali v posebno stranko pod imenom: Neodvisna Košutova stranka iz leta 1848 ter izvolili z velikim navdušenjem Košuta predsednikom in Holtsyja podpredsednikom stranke.

Zalog za preskrbljevanje stanovanj državnim uradnikom.

Z zakonom od dne 28. decembra 1907 drž. zak. št. 285 je bila vlada pooblaščen, da uporabi znesek 400.000 kron iz blagajniških prebitkov iz leta 1908. za ustanovitve zaloge v pospeševanje preskrbljevanja stanovanj za državne uradnike.

Z najvišjo odločbo od dne 28. septembra 1908. je cesar potrdil naslov „Jubilejni zalog v spomin na 60 letno vladanje cesarja Frana Josipa I. 1908.“

Zalog se mora uporabljati po do-odlih posebnega pravilnika, ki so v njem obsežni

pregoj, pod katerimi se zamorejo iz zaloga dovoljevati zadržam stavbena posojila.

Po tem pravilniku se načeloma upoštevajo le tiste zadruge, ki razdeljujejo med svoje člene dividende do največ 4% in ki v smislu statuta ne vprejajo depozitov v hranbo.

V prvi vrsti se upoštevajo tiste zadruge, ki jim morejo pristopiti izključno c. kr. drž. uradniki in drugi državni civilni uslužbenci v aktivni službi.

Zadruzniki, ki so stopili iz službe, zamorejo pač ostati v zadrugi; toda, najmanj dve tretjini stanovanj se morata nameniti zadruznikom v aktivni službi.

Zadruham, katerih člen niso izključno c. kr. državni uradniki in civilni državni uslužbenci v aktivni službi, se more dovoliti posojilo a pogojem, da se za državne uradnike in civilne državne uslužbence v aktivni službi določi število stanovanj, ki mora biti proporcionalno z razmerjem med stavbenim posojilom in skupnim gradbenim potroškom. Stavbena posojila se dovoljujejo v obse za zgradbo stanovanj v tistih krajih, kjer ni možno najti primernih in zdravih stanovanj za državne uradnike, ali pa se taka stanovanja dobivajo le po relativno visokih cenah.

Slična posojila se zamorejo dovoljevati tudi za nakup že obstoječih hiš, primernih namenu.

O prošnjah za dovolitev posojil odloča ministerstvo javnih del; v posebnih slučajih sporazumno s finančnim ministerstvom. Posojila se dovoljujejo le proti hipotekarnemu jamstvu (če tudi ne na prvem mestu) po 3% obrestih in proti 1/2% letni amortizaciji. Vsa vključba posojila sme iznašati k večjemu 90 odst. cenilne vrednosti.

Obresti in amortizacijske svote se morajo plačati v prvih 14 dneh vsakega četrtletja za predhodno četrtletje, in se začenja plačevati od prvega dne četrtletja, ki sledi dnevu, ko se je dovolilo prebivati v stavbi.

Vključba se izvrši na podlagi cenitve od strani državnih organov. Stavbena posojila se dovoljujejo načeloma v sledeči izmeri:

a) pred pričetkom gradnje, v slučaju, da se je kupilo zemljišče, do polovice kupne cene, toda ne več nego četrtino vsega posojila;

b) kekor gradnja nadaljuje, nadaljna svota do treh četrtin posojila;

c) ostali del, ko je zgradba dovršena. Dokler se posojilo ne poravnava, se posojila ne morejo prodati, ne celoma, ne deloma, brez dovoljenja ministerstva za javna dela in finančnega ministerstva.

Obteženo posojilo se mora zavarovati proti požaru za vso stavbeno vrednost.

Najemnine posojil, se morajo določiti tako, da se zajamči donosnost posojila in da odgovarja le to svojemu namenu. Zvišanje najemnin je treba odobritve ministerstva za javna dela.

Najemnikom se ne more odpovedati, dokler zadoščajo svojim obveznikom, razven, ako gre za to, da se ugotovi zakoniti zahtevi zadruznikov v aktivni službi.

Da se zajamči namen posojil in prepreči špekulativna uporaba zadruške lastnine, morajo zadruge, predno se sklepa o dotični prošnji za posojilo, predložiti ministerstvu za javna dela statuta, stavbene načrte, račune o donosnosti, načela za dajanje zadruških stanovanj v najem in razkaz o poslovanju in o finančnem položaju zadruge.

Zgoraj imenovanemu ministerstvu je dana moč, da po svojem odposlancu na troške zadruge daja periodično pregledavati napredovanje gradnje in poslovanje.

Načelo, ki na njem stoji ukrep, o katerem smo pisali ravnokar, je v soglasju z načeli,

na katerih so temeljile druge iniciative vlade, ki jim je namen boljšanje gospodarskih razmer delavskih klast.

Ker pa velja ukrep izključno c. kr. drž. uradnikom v aktivni službi (ki bodo zamogli zahtevati, da se neaktivni uradniki radi njih izseli), je dobrota tega ukrepa nekako omejena.

Nemški fanatizem na državnih železnicah.

Iz Inomorta: Nemški fanatiki brez izjeme in razlike so se menda zakleli, da morajo uničiti naš obsejni živelj. To svoje zakletev ovajajo posebno ob priliki izplačevanja delavcev na proгах in drugih na c. k. železnicah na Tirolskem in menda tudi drugod. Dovolite, da navedem par slučajev!

Ko so delavci s prog (med katerimi je tudi mnogo Slovencev) minole soboto čakali na izplačevanje pred uradom „progo vzdrževalne sekcije“ drž. železnice, je stopil med nje trebušast „železniški mojster“ ter jel posajati delavce za — nemške šole: „Kaj ne, da bo vsakdo izmed vas toliko prijazen, da kaj podari za nove nemške šole!“ In nagovarjal je prijazno, kakor že Nemci znajo, kadar hočejo našega človeka premamiti.

Ali prišlo je še neprijetneje. Ko je naš delnik sekoje zapazil, da so se pri tem obrazi nekaterih delavcev neprijetno skrivali, stopil je med nje tudi on in začel berziti slovenske delavce za nemške šole!! Ta je bil še mnogo spretniji v tej stroki, nego oni prvi. Tako berzovanje je pa v resnici le grdo navlje. Kajti delavec, ki ne bi hotel, ustreči tej „prošnji“, riskira, da ga z mesta od slove od dela!! Ali naj pripovedujemo šele, kaj bi pomenjalo to v sedanjih zimskih dobi, posebno pa še za tiste, ki imajo družino! Tako izkoriščanje žalostnega položaja ubožnega delavca v politične svrhe naperjene proti istemu slovenskemu delavcu samemu, je naravnost nemoralno.

Pomislimo, da je v rečni sekciji uslužbenih 500—600 delavcev. In recimo, da je vsaki od teh pripriljen darovati samo po 10 krajcarjev, kolika svota se nabira tekom leta za nepotrebnost nemške šole, ker za take šole v raznih krajih skrbi že država več nego dovolj. Najbrutalnije pri vsem tem pa je, da se ti nemški patrijotje na — tuje stroške mečejo v budem zimskem času tudi na tiste kategorije delavcev, ki je najslabše plačani: po 2 K 50 st. na dan, kar gotovo ni nobeno plačilo več ob sedanjih draginskih razmerah.

Tako izsiljevanje je — ako tudi abstrahiramo od etičnega momenta — že iz gospodarskega pogleda kruto in priča o totalni brezsrčnosti.

To dni sem imel posla na državnem kolodvoru v Inomortu. Ko sem tako-le stonal in čakal ob ograji blagajnega oddelka, je vstopil v pisarno dobro rejen gospod. Bil je to viši računski uradnik državnih železnic. Ko se je malo ogledal po pisarni, je izlekel iz žepa veliko polo papirja. V prvi hip sem mislil, da je to kaka uradna listina ali kaj aličnega. Toda motil sem se. — Gospod je razpel od sedaj zganjeno polo in začel pojašnjevati nje — pomen in namen:

To je nabiralna pola za Resseggerjevo ustanovo — je rekel nemški gospod in je nadaljeval: „Malim, da vam ne treba razlagati na dolgo, kako velikega pomena je ta ustanova za nas Nemce v Avstriji. Radi tega sem uverjen, da vsakdo izmed vas — bilo tedi ekromnim darom — podpre ustanovo našega slavnega Resseggerja.“

Tako je torej ta uradnik v uradu telmačil svojim podrejenim tovarišem po-

PODLISTEK

5

IGRALEC.

ROMAN. - IZ SPOMINOV MLADENIČA.
Raski spisal F. M. Dostojevskij. Poslovenil R. K.

Bili so trenutki in sicer vedno koncem najinijh pogovorov, ko bi bil oddal pol življenja, da bi jo zadavil. Zaklinjam se, ako bi bilo možno počasi zasadi v njena prsa oster nož, da bi ga, zdi se mi, pograbil s lastjo. Ne glede na to pa prisegam pri vsem, kar je svetega, ko bi mi bila na razgledniku na Schlangenbergu res rekla: skoči dol, da bi takoj skočil in celo z nasladi. Vedel sem to. Tako ali tako, toda tega je moralo biti konec. Vse to ona dobro vé in misel, da jaz jasno uvidevam, da je zam. nedostopna, da je uresničenje mojih sanj nemožno, ta misel ji napravlja — prepričan sem o tem —

posebno veselje; bi-li mogla biti drugače, kakor je previdna in pametna, z mano v tako tesnim stiku in tako odkritosrčna? Zdi se mi, da je gledala na-me do zdaj kakor ona starodavna vladarica, ki se je začela slačiti v prisotnosti svojega sužnja, ker ga ni smatrala za človeka. Da, Pavlina me dostikrat ni smatrala za človeka.

Toda imel sem od nje naročilo, naj ji na vsak način priigram na ruletki denarja. Ni mi preostajalo dosti časa za premišljevanje, zakaj in kako hitro moram priigrati, in kake nove misli so se porodile v tej vedno računajoči glavi. K temu se je tekotem teh dveh tednov še pridružila obilica dejstev, o katerih nisem imel niti pojma. Vse to je bilo treba čim preje uganiti in si osvojiti. Sicer pa sedaj ni bilo časa, moral sem se odpraviti k ruletki.

Priznavam, da mi to ni bilo po godu; dasi sem sklenil igrati, vendar nisem mislil začeti za druge. To me je spravilo celo iz ravnotežja in stopil sem slabe volje v igralne prostore. Ze na prvi po-

gled mi ni bilo tam nič po volji. Gabi se mi ono hlapčevstvo v podlistkih vsega sveta in posebno v naših ruskih časopisih, v katerih razpravljajo naši podlistkarji skoro vsako pomlad o dveh rečeh in sicer: o nenavadni krasoti in razkošnosti igralnih prostorov v poreskih mestih z igralnicami ter o grudah zlata, ki baje leže po mizah. Pa niti plačani niso za to, ampak to pripovedujejo samo tako iz gole postrežljivosti. Nikake razkošnosti ne nudijo ti slabi prostori, in zlato se ne valja kar v kupih po mizah; celo zelo redko ga vidiš. Seveda se včasih tekom sezone pojavlja nenadoma kak čudak, bodi Anglež bodi kak Azijat, Turek, kakor letošnje leto, in naenkrat zaigra ali priigrava ogromno vsoto; vsi ostali igrajo za goldinarčke in na mizi je vedno le malo denarja. Ko sem prišel v igralno sobo (prvič v življenju), si nisem upal takoj igrati. Tudi je bila gneča. Toda, ako bi bil sam, mislim, da bi pustil igro in rajše odšel. Priznavam, da mi je srce silno bilo in da nisem bil hladne krvi. Zagotovo sem vedel

in že davno sem sklenil, da ne zapustim kar tako Ruletenburga in da se zgodi nekaj takega, kar bo za mojo usodo radikalnega in odločilnega pomena. Tako mora biti in tako bo. Naj je to še tako smešno, da toliko pričakujem od ruletke, vendar je še smešnejše ono udomačeno in splošno priznano mnenje, da je neumno in umazano pričakovati česa od igre. Zakaj pa naj bi bila igra slabša od kakoršnegakoli načina pridobivanja denarja, če vzamemo n. pr. trgovino? Res pa je pri tem to, da iz stotine dobiva kvečjemu eden. Toda, kaj me to briga?

Vendar sem sklenil sprva samo opazovati in se ta večer ne lotiti ničesar resnega. Ako bi se ta večer kaj zgodilo, bi se to zgodilo nenadoma in z lahkoto, sem si mislil. Tudi je bilo treba proučiti način igranja; kajti negledé na tisoče opisov ruletke, ki sem jih čital vselej z veliko hlastnosjo, vendar nisem mogel razumeti, kako je napravljena, dokler je nisem videl na lastne oči.

(Pride še).

men ona pole! Ne bomo se torej šušili, da je imel vsepahe. Sezati se jeli po ravno poprej napolnjenih mošnjičkih (mož je previdno izbral ravno prvi dan meseca) in po svetlih kroncih, ki so jih metali na mizo, kjer je ležala nabiralna ploha. Gospod je pridno beležil darila in debeli obraz mu je žarel od veselja.

Ponavljamo, da se je to vršilo v uradi in med uradnimi urami!!

Pa da ne bi govorili o nemški propagandi na državnih železnicah!!

Ipsilon.

Jubilej čeških šol na Dunaju.

Dne 8. novembra pred 40 let, je bil na zboru češkega delavskega društva na Dunaju izvoljen šolski odbor z nalogo, da reši vprašanje češke šole v prestolnici. Po treh letih je nastalo iz tega odbora šolsko društvo „Komenský“.

Prvih 5 let so bili dunajski Nemci tihi; nekateri so tudi darovali prispevkov za češko nadaljevalno šolo. Sam gospodar je daroval društvu „Komenský“ 500 godinarjev. Ali, ko je društvo vstanovilo svoje prvo ljudsko šolo na Dunaju, so Nemci skočili po konci! In začel je martirij čeških otrok. Brže bolje so Nemci uzakonili odredbo, da na nadaljevalnih šolah mora biti učni jezik edino-le nemški, dočim je vlada pred dvema meseci dala zapreti 4 šole „Komenského“ na Spodnjeavstrijskem in vladar je končno sankcioniral znane protičeške zakone. Sedaj sta na Dunaju zaprti dve češki šoli, in češki otroci se morajo učiti privatno.

Vendar more „Komenský“ pokazati na znatne uspehe svojega mukotrpnega delovanja. A Spodnjeavstrijskem ima „Komenský“ 5 ljudskih šol, 3 ponavljalnice, 5 jezikovnih šol in nadaljevalno šolo.

Ja vendar ni možno, kar z eno potezo peresa vniči velike, žive voje z zdravega in črstelega naravnega drevesa!

Nemčija in Anglija.

Nemške finance.

„Kreuzzeitung“ je priobčila pred kratkim članek, v katerem je priporočala sporazumeljenke med Nemčijo in Anglijo. Važnost tega članka pada v oči tembolji, ker je tiskan v listu, ki je glasilo pruskih konservativcev in ki se je več nego enkrat pokazal Angliji sovražnega. Članek predlaga, naj bi obe državi sklenili dogovor, po katerem bi se obe obvezali, da svojega trgovskega razvoja ne bosta smatrali za medsebojno grožnjo in da ne mislita zavzeti teritorij, ki pripada drugemu. Omenjeni nemški list pravi, da ne bi bilo težko priti do takega sporazuma; in to tembolji, ker je naslednik državnega kancelarja Bülowa obvezan nasproti politiki svojega prednika le v toliko, v kolikor se nanaša na omejitve pomorskega oboroževanja. Povdarja dalje, da so Nemci, ki bi bili v interesu v oja ke za znatno zmanjšanje stroškov vojne mornarice, mnogo številnejši, nego se to spi šoo misli. Zdi se, da hoče „Kreuzzeitung“ reči, da novi kancelar Bethmann Hollweg želi poprijeti inicijativno, da se odpravi nesporazumljenje in vzmirjenje, ki je nastalo v Angliji zbog hitrega naraščanja nemške vojne mornarice.

Jame je, da je to novo stališče Nemčije nasproti znižanju stroškov flote pripisovati finančnim težavam, v katere se flota nahaja. Nemčija mora tudi res najeti 375 milijonov poenaj, da pokrije deficit zadnjih dveh let. „Kölnische Zeitung“ je že pisala, da je ves dohodek novih davkov hipotekiran že do leta 1911. Ravnotežje v bilanci bo torej možno vzdržati samo, ako se izogoejo vsakemu povišanju stroškov za vojno mornarico. Zanimivo je tudi, da je bil te dni v Londonu nemški minister za kolonije Dernberg, ki je na nekdanji banketi izustil govor, v katerem je poudarjal potrebo medsebojnega zaupanja v razmerah med Nemčijo in Anglijo.

Sila kola lemi. Nemški državniki so torej hoteli uvideti, da treba storiti konec od leta do leta naraščajočim stroškom militarizma. A, če pa to spoznanje ni prišlo prepozno? Sedaj so vse države netri v plešu; v divjem vrtincu se sučejo ena pred drugo, s nobeno se ne more ustaviti. Tako pojde bržkone naprej do — obnemoglosti.

Slovenske novice.

— Inštalacija rektora češke univerze. Po starinski navadi bil je v turek svečano inštaliran v Przi novi rektor češke univerze, ph. dr. Josip Král. Prorektor dr. Hrvatski je poročal o delu vsenčilskih v minoletem letu, posebno o stavbenih delih za nove vsenčilniške prostore.

Ob začetku šolskega leta 1909—1910 je bilo na univerzi 184 profesorjev in docentov. V zimskem semestru 1908—1909 je bilo vpisanih 4193 študentov. Dr. Heyrovsky je osebno zadovoljen; ena konstatiral naraščanje števila jugoslovanskih dijakov na češki univerzi. Dčm je bilo v zimskem semestru 1907—1908 26 Hrvátov in Šlov, je v zimskem semestru 1908—1909 njihovo število naraslo na 117.

Slovenski akademiki so bili naprošeni senat, da bi priredil na univerzi posebne slovenske tečaje za slov. pravnike, da bi se tako postavl temelj slovenski univerzi. Senat je bil pripravljen ustreči tej želji, ali ministerstvo je odbilo dotično prošnjo, češ, da se na temelju zakona sme na češki univerzi predavati samo v češkem jeziku.

Na to je govornik odstopil svojo službo novoizvoljenemu rektorju. dru. J. Králu, ki se je v svojem imatrikulačnem govoru spomnil prvega češkega rektorja Jána Husa; potem pa je predaval o literarnom delu humanističih profesorjev Karlove univerze v l. 1409—1622.

Novoizvoljeni rektor je rodom Pražan. Doktoriral je leta 1878. Na univerzi je začel delovati 1882. Dr. Král je priznan češki literat; spisal je mnoga dela v češkem, nemškem in latinskem jeziku.

— Zakon o vojni organizaciji v Srbiji. — Beligrad 10. Voini minister polkovnik Marinović je predložil skupščini zakon o vojni reorganizaciji.

— „Hrvatska“, glasilo hrvatske stranke prava, preneha jutri izhajati, ker je imelo preveč deficita.

Volilni shod.

ki se je vršil sinoči v Cargolovi gostilni v ulici Petronio radi nadomestne državno-zbornske volitve za III. mestni okraj, je bil tako številno obiskan, da so morali nekateri odhajati, ker niso dobili prostora.

Shod je otvoril v imenu pol. društva „Edinost“ gosp. dr. Rybář, na kar je bil izvoljen predsednikom g. Makso Cotič, ki je v kratkem nagovoru omenjal vzrok, zakaj smo zopet poklicani na volitve, ter je podelil nato besedo g. dr. poslancu dr. Rybářu, ki je izvajal v daljšem govoru v glavnem to-le:

Niso se izpolnile vse nade, ki smo jih Slovenci stavili v volilno reformo, ki nam je prinesla splošno volilno pravico. Veliko pa je razočaranje med socialno-demokratskim volilci, kajti vsepihi niso v nikakem razmerju z obljubami, ki so jih pred volitvami leta 1907 delali socialno-demokratski voditelji. Mi Slovenci pa smo dosegli od tedaj marsikak vseh. Glavni je ta, da smo že na volitvah 1907 dokazali, da smo faktor, s katerimi se mora računati. Kdor hoče v Trstu dosežati vseh, mora računati z nami, dočim je razočaranje med socialistično maso toliko, da je navstalo v stranki nesoglasje in da je eden voditeljev izskočil iz stranke. To je vzrok, da moramo zopet na volitve. Če bi bil kdo še pred kakimi 10 leti rekal, da bomo mi v mestu dosegali takih vseh, kakor smo jih na zadnjih državno-zbornskih volitvah in tudi na letošnjih občinskih volitvah, Italijani bi mu bili gotovo rekli, da je norec. Naš vseh se zrcali v dejstvu, da so socialisti na zadnjih občinskih volitvah prišli do 10 mandatov le z našo pomočjo.

Na polju šolstva, za katero se borimo že nad 25 let, smo tudi dosegli v zadnje čase vseh, ki je sicer še mal, ali vendar tak, da ga prej nismo mogli doseči z vsami prošnjami in tožbami. Govornik je nadalje na razsežno govoril o važnosti narodne šole, ki je in mora ostati naše glavno vprašanje. Sedaj smo dosegli, da je vlada poddržala vsaj pet učiteljev. To ni mnogo ali storjen je korak naprej. A komu se imamo zahvaliti za ta vseh? V prvi vrsti našim vspehom na volitvah: Steli smo se in dokazali smo koliko nas je. Vsi vemo, kako slep-r ko se pri nas vrši ljudsko štetje, ko nas izkazuje vedno manje, daai nas je v resnici več. Udeležba na volitvah je pravo naše ljudsko štetje. To je naš najboljši argument, na katerega se on, govornik vedno sklicuje tudi v parlamentu. Zato ne smemo odnehati, marveč moramo na vsakih volitvah podajati dokaz o svoji eksistenci. Tudi premeščenje učiteljske iz Kopra v Gorico, za katero smo se toliko let brespešno borili, dokler so imeli Italijani veliko večino primorskih mandatov, smo dosegli sedaj, ko smo na volitvah na Gorickem, v Istri in na Primorju dokazali, koliko nas je. Prej se je vlada bala le Italijanov, sedaj pa mora računati tudi z nami.

Tudi na državnih uradih se razmere boljajo, dočim so bile poprej vse naše borbe brezuspešne. Če bomo vstajali v volilnih borbah, nas bodo tudi vpokajali vedno bolj in uveljaviti moramo svojo zahtavo, da tu mora biti naprej kruha za nas domačine. O volivce je odvisno, kedaj dosežemo to. To so vzroki, radi katerih je pol. društvo sklenilo, da tudi na sedanjih nadomestni volitvi postavimo svojega samostojnega kandidata in da se ne vezemo z nobeno stranko. Zopet hočemo d-kazati svoje število, zato naj vsaki zavedni Slovenec odda svoj glas temu našemu kandidatu. Tako boči ob vsaki priliki in pridejo nam g-tvo lepši časi. Drugi gledajo nazaj in se ponašajo s svojo mno-lostjo, kar je znakom, da se — starajo. Mi pa gledamo naprej, ker smo mladi, in mladih je bodočnost.

Ta govor so spremljali zborovalci od začetka do konca z burnim odobravanjem in navdušenimi vzkliki.

Isto tako navdušeno so zborovalci pozdravili g. dr. Slavika, to ga je g. dr. Rybář predstavil kakor kandidata za predstojstvo volitev. Dr. Slavik je izvajal v krasnem govoru, da ni rad vprejel kandidature, ker to je ob naših razmerah neprijetna naloga. Ali pozivu se je pokoril. Na podlagi statistike o zdajšnjih državno-in deželnozbornskih volitvah je izvajal govornik, da si ne smemo domisljati, da pridemo v tem okraju do ožje volitve ali celo do zmage. Saj tudi nam ne gre za mandat. Ta volitev je le epizda v velikem boju, je le posamična bitka v vojni, ki jo bijemo od dneva do dneva. Mi smo že veliko dosegli,

ako ob vsaki volitvi napravljamo korak naprej. Vake volitve se moramo udeležiti, da pokažemo, da ne spimo in da smo vedno pripravljeni. Le za en glas napredka je za nas velikega pomena. Tu je govornik ob v-harnem navdušenju naglašal, da smo mi Slovenci v Trstu edina stranka, ki stalno napreduje: vsakokrat nas je več, in vsaki nastop je častnejši. A bodočnost je ravno tistega, ki stalno napreduje. Mi nimamo ničesar pričakovati od naših nasprotnikov in si moramo svojo pravico izsiliti, zato moramo držati vedno orožje v rokah. Če nastopimo tako kakor zadnjič, bo to zopet velik vseh. Zadnjič nas je ves svet občudoval, a naši popreji toli oholi sovražniki so jeli kričati o slovenski nevarnosti. Mi pa hočemo skrbeti, da bo ta nevarnost vedno večja, dokler se za nas ne spremeni vseh, da bomo tudi mi gospodari na svojih stleh. Zato ne nastopamo mi kakor stranka, ampak kakor narod, da Trst postane tudi slovenski. Ne nastopamo kakor sovražniki mesta, ker hočemo biti tudi mi meščani. Zaključil je s pozivom: Vsi na volitve, ali ne za kako ime, ampak za napredok slov. stvari v Trstu.

Tudi ta govor je občinstvo spremljalo največjim navdušenjem.

Ko sta zborovalca Barič in Radešek sprotgovorila o našem boju, in je na to šel dr. Rybář dajal razna poimenila in napotke glede postopanja za volitvah, je predsednik Cotič zaključil shod z iskreno zahvalo na veliki udeležbi, na uzornem vedenju in na velikem zanimanju za našo politično in narodno borbo.

Po zborovanju so zborovalci večinoma še dolgo ostali v živih brataških razgovorih.

Dnevne vesti.

Narodna delavska organizacija.

Tovariši iz Sv. Jakoba! Vabljeni ste na

Ustanovni občni zbor

okrajne skupine N. D. O. za Sv. Jakobski okraj, ki se bo vršil jutri, v soboto, dne 13. novembra t. l. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih (konsumno društvo).

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika pripravljalnega odbora; 2. Določitev okrajnega delokroga skupine; 3. Volitev načelnika in odbornikov; 4. Volitev delegata v centralni odbor N. D. O.; 5. Slučajnosti.

Tovariši! Sv. Jakob je bil vedno naš! Pokažite s svojo vdeležbo, da Sv. Jakob ostane naš!

Priprav. odbor.

Vino in denar za volilne glasove! — Italijansko liberalna stranka napenja vse sile, da bi dosegla na nedeljski državno-zbornski volitvi tak uspeh, ki bi jo revanširal za vse neuspehe pred dvema letoma. Čili smo; da se je neki visok magistratni uradnik izrazil: „Ja naj stane tudi sto tisoč, mi moramo že pri prvi volitvi zmagati!“ Desto je da se volilna agitacija vrši pod znak m najgrše korupcije, strogo kaznjive po obstoječih zakonih.

Zasti kjer mislijo gospodje uloviti kalinor kar na kupe, se to dogaja kar občno. Posebno pri Sr. Alojziju in v onem delu volilnega okraja, ki meji na Sr. Jakob, se po raznih beznicah toči kar na hektolitre vina za zmago tržakega italijanstva. Tudi denar v gotovini igra veliko ulogo. Bli bi dolžnost oblasti same, da stori konec takemu početju, nevednemu kulturnega mesta.

Hrvatski glasbenik o politiki v glasbi. Bivši kapelnik in sedaj častni direktor zagrebškega gledališča, priznani hrvatski komponist Nikola Fallar je posetil minole nedelje z zagrebškimi „Kolski“ našo belo Ljubljano. V „Ag-m r Tagblattu“ od minole arde priobčuje g. Fallar svoje utise s tega izleta, ter se zelo lakavo izraža o slovenski operi in izvedbi „Madame Butterfly“. Potem pa g. Fallar govori dobesedno tako-le:

„Ko so bili Slovenci pri nas v Zagrebu, moral je blagajnik „Kola“, rekvirirati policijo, da bi odvračala velik naval občinstva in da prepreči predčasni naval v dvorano in borbo za sedeže. Koncert „Kola“ v Ljubljani pa ni bil razprodan. — Politične razmere utegale so biti krive na tem. To stališče nas spremlja kakor senca korak za korakom. Na prireditvah, ki služijo kulturnim svrhom, politični oziri ne bi smeli biti merodajni. Mesto da bi v sosednji pokrajini Kranjski izdajajo porno-grafično-higijenske poučbe kajige za bodoče matere, naj bi raje izdali knjigo, ki bi nas poučila, kje in kadaj bi se mogel v Ljubljani prirediti koncert, na kateri bi prišle vse politične frakcije! Moral bi se samo poslušati! Ča irai!“

Lekcija je zaslužena v polni meri. V Ljubljani bodo že vedeli, na kateri strani so jo bolj zaslužili! Sedaj vedo, kakov utis napravljajo take podirjane razmere na ljud, ki prihajajo med nas s plemenitim namenom: mične duše, čistega srca, brez strasti in tremim razum ml Da bi pa ta lekcija od dobrohotne strani tudi kaj koristila — temu se seveda ne upamo nadejati.

Tatavi s plesov! V noči od sobote na nedeljo so lopovi, ki so se bili sešli na plesu

v dvorani Aquino v ul. S. Francesco št. 2, odnesli tablo iz-nad vrat „Trgovsko-obrtne zadruge“. Leta 1907 so imeli baš ti lopovi ples v imenovani dvorani in so bili edineci drugo tablo „Trgovsko-obrtne zadruge“, ki je bila pribita v veži omenjene hiše. Tudi „Trgovsko-obrtne zadruge“ so si „plesni“ lopovi razbili naslovni napis in nabiralnik pisem! Celo mala predvratna preproga je prišla prav tem — kulturnim poštnjakom-vičem!

Prizadeta je stvar prijavila redarstvu, a možno je, da bodo plesni pobalini tudi drugače poplačani.

Na vsaki način pa treba, da ob priškah, ko bo veča odprta pozno v noč, redarstvo postavi po enega svojih organov v vežo, da sejenja lov na slovenske table od strani razuih — tatov.

Mi bi se sramovali take plesne mladine, ki hoče predstavljati 2000-letno kulturo s tem, da — krađe in krađe!

P. S. Oni gg. in gospice, ki (da-si so Slovenci in Slovenke) zahajajo med agoraj opisano družbo, naj te vrste predtajo dvakrat — in naj se sramujejo!

Krasen sprehod. Prejeli smo: Sedaj v nastopajočem zimskem času, ko bo katkega dne sijalo zimsko zaspano solnce na naše obali, svetlem vsem, ki se žele sprehoditi, naj se podajo preko Barkovelj v Miramar in nazaj. Lepšega zimskega sprehoda si ne morete misliti. Osebito pa dobrodejno upliva na človeka miramarški park, poln zelenja v času, ko je drugodi vse suho.

Onim pa, ki imajo dobre noge in suho golo, ki sveteloval, ali naj gredo iz Miramar na Kontovelj—Prosek, ali pa v Grljara in potem v sv. Križ. Iz sv. Križa se človek komodno vrača po južni železnici, potem, ko se je pokrepčal z izvrstnim domačim vinom.

Tudi v zimskem času, ako je lepo vreme, je dobro zahajati na čisti zrak. Posebno pa so sprehodi koristni uradnikstvu in šolski mladini, ker ta in ono čepita cele tedne v zadnjih sobah.

Sprehodi ob morju, ali v hribe jačajo zdravje in so bolj ceni, nego posedanje po gostilnah, kavarnah itd.

Posebno pa je to priporočilo nujno glede otrok. Ti naj zahajajo, ako le možno, vsaj vsakih 8 dni po par uric na sveži zrak.

Iz trgovskih krogov. Kakor je bilo naznanjeno, se je predvčeršnjim vršil izredni občni zbor „zadruge jestvinčarjev“ z edino točko dnevnega reda: mnenje z adružnikov glede nedeljskega arnika. Zborovanje se je vršilo v dvorani Mally ob 3. uri popoldne ob živahni vdeležbi.

Koj po določeni uri je predsednik otvoril zborovanje ter naznanil, da je prišel od namestni štva dopis, v katerim vabi našo zadruge, naj do 14. t. m. naznani svoje mnenje o novem urniku. V tem dopisu je navedeno, da so trgovski uslužbenci dne 14. m. m. vložili prošnjo za uvedbo celodnevnega nedeljskega počitka. Namestništvo bi deloma ugodilo tej prošnji in bi namesto dosedanjega urnika, uvedlo delo od 8—10. ure, torej dve uri.

O tem dopisu se je vnela živahna debata, v katero je poseglo več trgovcev. Po daljši, trezni in preudarni razpravi, je bilo sklenjeno, da 2 uri delavnega časa ne bi mogli vsprejeti pod nikakimi pogoji. In sicer zato ne: ker bi vsek tega imeli škodo ne le trgovci, ampak tudi občinstvo sploh, ker bi se v tem kratkem času ne moglo preskrbeti z vsem potrebnim. Pa tudi pomočniki ne bi imeli nikake koristi od tega.

G. Ivan Prelog je stvil v imenu slovenske stranke sedeči predlog: „Videč, da je po namestništvu predlagani 2-urni delavni čas neizvedljiv, predlagamo, naj ostane v veljavi dosedanj urnik, a v slučaju, da se hoče tega res skčiti, naj se raje uvede celodnevni nedeljski počitek z določbo, da se dele eb sobotah podaljša po potrebi, in da ta počitek velja za vse jestvinske in slične trgovine in za vse tržake občino.

Združnik Bertogna je v ojetih besedah grajal namestniškega svetovalca, ker ne reši več naših stvari, ki leže na tem uradu, ter je pozival člene v svrhu protesta, naj nikdo ne plača konvorku članarine, dokler ne bodo rešene naše stvari!!

Na to je združnik Ivan Prelog priporočal, naj bi vodstvo vplivalo na odločilnih mestih, da se kakor plačilni dan uvede petek namesto sobote, in to radi tega, da si bo moglo delavstvo ob sobotah nakupovati vse potrebščine v tistih prodajalnicah, ki so ob nedeljah zaprte.

Oba predloga g. Ivana Preloga sta bila sprejeta. Opazka združnika Bertogna je bila popolnoma opravičena, ker res bi bil že čas, da nam starišo reši naše stvari, posebno pa utok Stanka Gjdine, ki leži prilično nad 7 let, menda neke tam gori na Dunaju.

Pouk o zdravstvu v šolah. Prejeli smo: Vaše poročilo v nedeljskem listu o pouku o zdravstvu (ali bolj še: „zdravstvu“, glej Pletaršnik II. str. 908) na ženskem učiteljskem v Gorici treba nekoliko pojasniti, ker bi se inače uteglo misliti, da je tak pouk kaka posebna, od vlade le na tem zavodu uvedena novost. Stvar je pa malca drugačna. Ministerstvo za nauk je namreč že z odlokom od dne 12. januarja 1891. št. 794, torej pred

skoro 19 leti, izdalo ter z nadaljnjim odlokom od dne 10. jan. 1902, št. 34248 ex 1901, spopolnilo predpis o pouku o človeškem telesu in higijeni, ali zdravstvu na učiteljskih. Po tem predpisu mora ta del priredilovnega pouka na teh zavodih oskrbovati za to posebno pripraven zdravnik ipisoma verba (odloka) in sicer je ministerstvo takrat odredilo, da se to začne izvrševati že s šolskim letom 1891/2. V svojem zelo dolgem odloku (v zbirki Heina, ki jo imam pred sabo, šteje ta odlok 94 vrst) je pa tedanji naučni minister (zdi se mi, da je bil Gautschi) svojemu modernemu odloku takoj pristavil avstrijsko uradno sokiho z opombo, da se ta uredba uvede le na onih učiteljskih, kjer se najde kak „za ta pouk posebno pripraven zdravnik“, ki bi hotel za „častni honorar“ 100–150 goldinarjev prevzeti ta pouk. Ker je pa treba počevati v prvem polletju po eno uro na teden (IV. letnik) in v drugem polletju po dve uri na teden (I. letnik), da bo na leto približno 60 ur, za katero delo je pa odškodnina 100 gld. če tudi „častna“ za zdravnika vendar preizkusa, posebno, če uvažamo instrukcijo, ki jo je ministerstvo izdalo dotičnim zdravnikom z odlokom dne 17. dec. 1896 št. 4189 ex 1898. In ta minimalna nagrada je bila vzrokom, da se je v Gorici ta za učiteljski marščaj zelo važen pouk več nego 18 let zanemarjal, kajti ne more se trditi, da bi v Gorici, glavnem mestu dežele, ne bilo za pouk pripravnih zdravnikov skozi celih 18 let. In to zanemarjanje je vzrok, da sem hotel s temi vrticami Vaše nedeljsko poročilo pojasniti, kajti po istem bi utegail kdo sklepati, da je vlada zavodu v Gorici naklonila posebno dobroto, kar pa ni res, ker je vlada 18 let zanemarjala svojo dolžnost nasproti pomembnim učiteljem slovenskih in laških šol na Primorskem, česar pa drugod ni storila. Povied so namreč — tudi v Ljubljani — takoj 1891/2 zdravniki učili zdravstvo in somatologijo na učiteljskih, ker je vlada povred na bržje zvišala določeni honorar, le na Primorskem tega ni storila, ne v Gorici, ne v Kopru. Tuliko v pojasnilo, da se ne bo mnilo, da nas je vlada zdaj posebno prijazno pogledala. Da naših krajev vlada ne razvaja v šolski stroki, kaže tudi to, da obstoji v Gorici le ena telovadnica za štiri ali pet državniških učiteljev: za a) slovensko žensko in b) laško žensko učiteljsko, c) moško slov. učiteljsko, d) gimnazijsko, e) realno. In na vseh teh zavodih je po naredbah vlade telovadba obvezen predmet; a ker v jedri telovadnici ni prostora za vse zavode, se telovadba enostavno opušta, oziroma reducira. In vendar je letos ministerstvo izdalo ukaz, s katerim obeta posebno nagrade onim učiteljem, ki posebno negujejo telovadbo in mladinske igre. Šveda, v Gorici, kjer ni denarja za državne telovadnice, ne bo treba teh nagrad deliti, zato bo pa več denarja ostajalo za razširjanje nemških šol.

Kritik.
Na šolskem Martinovem večeru, ki bo v soboto 13. t. m. ob 8 in pol v veliki dvorani „Nar. doma“, pela se bo prvič Novakova pesem: „U ljetoj suti“, za moški zbor, s tenor- in bariton-solo ter četveraspovom s spremljevanjem harfe. Poleg te točke bo v aršala godba Drdlivo serenada za gosli in haršo. Vpored je vestranski in zato naj pri kate prijatelji „Škola“ v velikem številu, da vidijo, kako naše društvo lepo zapreduje, kako se pod šolskim okriljem zbira tržaško slovensko ljudstvo!

Legitimiranje otrok po poroki. C. kr. ministerstvo za notranje stvari je poslalo že l. 1907 deželnim političnim oblastim okrožje, tičeče se legitimiranja nezakonskih otrok na podlagi zakonov, sklenjenih med starši pezeje.

Ta ministerij. odredba je s pravnoznega in socijalnega stališča jako dalekosežnega pomena, kajti z njo se odpravljajo vse formalnosti, ki so se poprej zahtevale v svrhu legitimiranja legitimnosti nezakonskih otrok.

V svrhu torej, da bi strankam ne bilo treba hoditi k političnim oblastim v slučajih, ko gre za povrnitev legitimiranja nezakonskih otrok na podlagi pozneje sklenjenega zakona, izdalo je c. kr. ministerstvo notranjih stvari sledeči ukaz:

Da se navedeni dotični vpisi v matice (pripoznavni očetovstva, sklepanja zakona otrok, k staršev), ni neobhodno potrebno, da podata stranki dotične izjave pri politični oblasti, marveč se more naročiti vpis v matice tudi na podlagi izjav, ki jih podajata stranki pred voditeljem matice, pristojnim z ozirom na njih bivališče in o njih veroizpovedovanje. (Torej, pred župnikom, ako so starši katoličani, pred dotičnim pastirjem, ako so starši protestantje, in pred rabinom, ako so starši Židje, ali pa pred okrajnim glavarjem, ako so starši brez veroizpovedovanja; za mesta z lastnim statutom opravi ta posel namesto c. kr. okrajnega glavarja župan ali njegov namestnik).

Da se to izvrši, je ukazalo c. kr. ministerstvo notranjih stvari deželnim političnim oblastim, naj navedeno legitimacijske vpise na podlagi izpovedeb strank (kakor zgoraj navedeno), ako so dani sledeči pogoji:

1. Za vpis v rojstveno matico mora biti predložena popolnoma prikladna izjava o pripravnosti očetovstva. Ta izjava mora zatorej vsebovati razven pripoznavanja očetovstva tudi izrečno željo njega, ki se priznava očetom, da se vpiše njegovo ime v rojstveno matico.

2. Moža, ki se priznava očetom, mora imenovati mati otrokova.

Izjava o pripoznavanju očetovstva se mora podati zatorej v navzočnosti in s pritrditvijo otrokove matere; izrečno je slučaj, ako sledi iz drugih listin popolnoma jasno, da je otrokova mati izjavila, da je oče tisti, ki se priznava očetom.

Ako je otrokova mati ob pripoznavanju očetovstva navzoča, mora izrečno izjaviti, da se s tem pripoznavanjem popolnoma strinja, kar mora potrditi s svojim podpisom.

3. Izjave strank se morajo podati pred dvema pričama, ki naj izrečno potrdita, da poznata stranki osebno in da se je mož, ki se pripoznava očetom, dejanski pripoznal kakor tak in da je zahteval zabeležbo svoje izjave in svojega imena v rojstveno matico.

4. Zapisnik, ki ga je napisati, mora podpisati tudi oseba, katere vodi matico.

5. Bivališče strank in prič se mora v matici natančno zabeležiti.

6. Predložiti se morata kratni list nezakonskega otroka in poročni list staršev (obe listini morata preskrbeti stranki).

7. O pristnosti listine, vpisane na podlagi izjav dotičnih strank, ne sme biti dvoma. V tem pogledu je važno (in more približati nadaljnje poizvedbe), da oseba, ki vodi matico, predloži spis skupno s listinami, ki so jih stranke preskrbele, okrajni politični oblasti v nadaljino uradovanje.

Strankama pa je na voljo dano, da se obrneta pozneje na okrajno politično oblast z nalikno prošnjo v svrhu, da se posvedoči valed sklenjenega zakona nastalo legitimiranje nezakonskega otroka; ali pa, da podata prošnjo in izjavo na zapisnik pri pristojni sodnici.

Zapisniki, spisani od oseb, ki vodijo matice, so v sličnih slučajih koleka prosti.

Tržaška mala kronika.

Otrok malone zadušil. Šestletni Faust Adabbo, stanujoč v Zgornji Kjarholi št. 7, se je včeraj zjutraj igral s kovinasto piščalko.

Pri tem je pa pogoltnil in piščalka mu je obšla v grlo, tako da je bil v veliki nevarnosti, da se zadusi. Urno so ga nesli na zdravniško postajo, kjer mu je zdravnik po dolgem trudu izlekel piščalko iz grla.

Prekanjenost štirinajstletnega tatu. — Nekaj Katarina Daria je včeraj zjutraj šla po ul. Campanile, ko se jej je približal nek paglavac, ji izlekel iz žepa mošnjoček z 12 kronami in jo hitro popihnil. Na vpit e ženske je hitel redar za tatitcem, ki je med begom vrgel proč komad za komadom vkradenega denarja v nadi, da s tem zaustavi zasledujočega redarja. Ali nič mu ni pomagalo to, kajti redar ga je dohitel in aretiral. Mladi sviti tat se imenuje Josip Zvonila, star 14 let, iz Reke, ki je bil že kaznovan radi tatvine.

Izseljenec, ki se je preselil — u ulico Tigor. Pri pregledu izseljenca v odtočno hišo.

Dobar kavni pridatek — dober svrotek. — Ako nam zajtrkovalna kava ne diši, menimo, da moramo takoj trgovca obdolžiti, da nam je dobavil elabo zrasto kavo. Ta slučaj pripeti se pa le redkokdaj; največkrat gre za uporabo manj dobrega kavinega pridata in zatorej je potrebno, da se tudi na izbero kavinega pridata obrača največjo pozornost. Ravno najboljšje je zadosti dobro za naš in naših domačih želodec. Med kavinimi pridatki zasluži „pravi Franok“ s kavnim mlinčkom iz zagrebške tovarne našo najtoplejšo priporočilo.

Les na prodaj!

Občina Kranjskagora proda v Trenti 10.530 debel stoječega smrekovega mecesnovega in nekaj jelkovega lesa v debelosti od 30 do 150 cm. Ta les je cenjen po 3 K deblo.

Poleg tega proda se še precejšna množina stoječega bukovega lesa, kojega deblo je cenjeno po 1 K. Omenjena količina lesa proda se ponudbenim pottom.

Pismene ponudbe naj se pošljejo do 15. decembra 1909 na župansvo Kranjskagora, kjer so na razpolago in v pogled tozadevni pogoji. Ponudbam priložiti je tudi 10% vadij. Na ponudbe pod zgornjo ceno se ne bo oziralo, ker se les pod 3 K, oziroma 1 K ne proda.

Županstvo Kranjskagora

dne 6. novembra 1909.

Alojz Peterman,
županov namestnik.

Priporočamo našim gospodinjam pravi **FRANCKOV** kavni pridatek iz zagrebške tovarne.

A. Rupp, K. T. M., G. L. V.

VELIKI DOHODI ZA JESEN. IN ZIMSKO SEZONO GIUSEPPE SPECHAR

TRST, ulica S. Caterina šte. 9 — Piazza Nuova
je bogato založena z veliko izbero zadnjih novosti za zimsko sezono po jako zmernih cenah. — SPECIJALITETA PRAVEGA ANGLEŠKEGA BLAGA.
Izbera spajc, ovratnikov, ovratnic, zapeljivih itd. — Na željo se pošiljajo vzorci.

Pekarna in prodaja: **Josip Vatovec** Trst, ul. 7 Fontane vogal ul. Donadoni
Svež kruh ob vsakem času. — Posrežba na dom.

Mnenje gosp. dra. C. Schawerda, Dunaj

Gosp. J. SERRAVALLO

Trst.

Že od učitelja, umrlega prof. pl. Wiederhoferja, sem čul mnogo hvale o Vašem izdelku **ŽELEZNATO KINA - VINO SERRAVALLO** (Vino di China Ferruginoso Serravallo), a mogel sem se tudi sam prepričati, da je v resnici izvrstno sredstvo, posebno za malokrvne in rekonvalescentne otroke.

DUNAJ, 11. februarja 1909.

Dr. C. SCHAWERDA.

Pohišstvo solidno in elegantno po zmernih cenah Rafaele Italia

TRST — Via Malcantone

Velika skladišča manufakturnega blaga in konfekcij za gospode, gospe in otroke.

Plačilo na obroke.

M. B. Katz

TRST — ulica Saniža 16, II. nadstr.

Podružnica v Gorici, ulica Alvarez 3, I. n.

IVAN KLUN

naznanja slavnemu občinstvu, da je prevzel na lastni račun : : : : prodajalno jestvin v ul. **Commerciale šte. 15**, ter se priporoča slav. občinstvu v mestu, posebno pa onemu v okraju Skorklja za obilen obisk. **POŠILJATVE NA DEŽELO.** Cene zmerne.

Giuseppe Grisi

Uvoz in izvoz jajc in perutnine

— Izključna prodaja perutnine —

Trst — ulica Campanile št. 15 vis-à-vis Alberti

O priliki Binkoštnih praznikov veliki dohodki kokoši. Specijaliteti: letošnji piščanci za pečenje in praženje. Poulards, gost (stare tri leta), kakor tudi PURANI.

Slovenci in Slovani!

Naznanjam Vam, da sem odprl novo slovensko brivnico v ulici Bozco šte. 1. vogal Barriera in se toplo priporočam slavnemu občinstvu za mnogobrojen obisk. J-mčim za čisto in dobro postrežbo. Svoji k svojim! Udani Miroslav Kovačič, brivec. 1651

Vinarska in gospodar. zadruga v Dornbergu pri Gorici

— ima na prodaj mnogo tisoč hektolitrov najzibornejšega vina — med tem tudi sladkega a la „prosekar“. — Na zahtevo se služi z vzorci 1974



Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je danes ob 1/8. uri zvečer, previden s svetotajstvi za umirajoče umrl po dolgi in mučni bolezni v 64. letu svoje starosti naš iskreno ljubljani soprog, oziroma oče, gospod

Anton Kuralt

c. kr. davkar v pokoju.

Pogreb predragega ranjkega vrši se v petek dne 12. novembra t. l. ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Senožečah. SENOŽEČE, dne 10. novembra 1909.

FANI KURALT, soproga.

Franz Kuralt, sin.

Anica Kuralt, hčerka.

Brez vsakega posebnega obvestila.

v Amerike, je uradnik Austro-Amerikane iz-
teknil 21-letnega zidarja nekoga Andreja
Šafčić, iz Primorja na Hrvaškem, da je
imel petni list na ime Mhaela Dukić in
se je tudi za takega izdal. Spoznali so
goljufijo, ker so našli pri njem delavsko
knjižico na njegovo pravo ime. — Šafčić je
priznal, da je oni petni list dobil od svojega
očeta, ki se že nahaja v Ameriki, ker on
sam, ki je še pridružen naborni dolžnosti, ga
ne more dobiti. Šafčića so zaprli.

Figaro aretiran, ko je hotel dati areti-
rati. Pred večer je 56-letni brivec Leopold
Gaider iz Gorice, stanujoč v ljudskem preno-
čišču ul. Ponderes, hotel v ul. S. Antonia na
vse pretege, kriče in vihte z rokami, pri-
siliti redarja, da bi aretiral neko deklico,
Josefina Mesič, ki je ravno tedaj šla po isti
ulici, češ, da je potepenka in še huje. Redar
je Gaidera pozval, naj se pomiri, ali brivec
ga je v odgovor začel zmerjati, kriče tako
bemo, da se je nabrala precejšnja množica
ljudi. Slednjič je bil Figaro odveden u ni.
Figor.

Mesto podpore — zapor. G. u Antonu
Dugala, trgovcu s kolesi v Puli (Campo
Marzio), sta bili pred časom ukradeni dve
kolesi od dveh raznih oseb. Dugala je ovdal
to tamošnji oblasti in je pred čeršnim po-
novil ovačbo pri taksirni policiji. Istega dne
zjutraj pa je prišel k inspekcijakemu urad-
niku neki mož, ki je prošil podpore, češ, da
je popolnoma brez vsakega sredstva. Zunanost
moža pa se je popolnoma ujemala z zuna-
njostjo enega od dveh tatov koles, radi česar
so ga aretirali. Imenuje se Ivan Resulek, je
star 31 let, doma iz Ljubne, in je bil
nekajkrat krmar. Priznal je, da je bil 2. t. m.
pri Dugali, od katerega je najel kolo, ki ga
je pa takoj zastavil pri nekem nepoznanem
šlovku za 45 kron. Odvedli so ga v ulico
Figor.

Koledar in vreme. Danes Martin papež.
Jutri: Stanislav Kostka sp.

Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne
+ 11.° Cels. — Vreme včeraj: oblačno.

Vremenska napoved za Pri-
morsko: Spremenljivo s posamičnimi pa-
davinami. Zmerni vetrovi. Temperatura zelo
hladna.

Naše gledališče.

V nedeljo priredi naše gledališče dve
predstavi.

Za popoldansko predstavo je določena
prva repriza krasne Kadlburge veseloigre
„DVA SREČNA DNEVA“.

Premiera te krasne in duhovite veseloigre
je imela naravnost sijajen uspeh in bil je
tedaj eden najveselejših večerov v našem gle-
dališču. Vodstvo našega gledališča je zato
storilo le svojo dolžnost, da je dolžilo nam
kmalu zopet ponuditi izvrstno užitek po tej
veseloigri. Predstava je namenjena širšemu
občinstvu in cene so znižane.

Zvečer se prvič vprizori svetovnosnana
francoska igra iz življenja

„ZAZA“.

Občinstvo, ki obiskuje tudi italijanska
gledališča, ta originalna igra, polna komke
in tragike iz življenja štantanke v pariškem
kaharetu, ne more biti neznana. Gospa Dani-
lova bo v naslednji vlogi imela hvaljeno pri-
liko, pokazati se nam v novi luči svoje umet-
nosti. O igri izpragovorimo kaj več.

Društvene vesti.

Odbor za prireditev „Velikega Ciril-Me-
todevega plesa“ ima jutri ob 9. uri zvečer
sejo v zgornjih prostorih restavracije Balzan.

Glasbeno društvo „Trst“. Danes zvečer
prva tamburaška, jutri pevaka vaja.

Telovadno društvo
TRŽAŠKI SOKOL
v Trstu

Glavna pevaka skušnja bo danes zvečer točno
ob 7 in pol. Pevci in pevke se zbere točno
v dvorani „Čitalnice“. Ker je nastop že v
sobotno na „Martinovem večeru“, morajo priti
h vaji vsi pevci in pevke, kajti oni, ki ne pri-
dejo, ne bodo mogli nastopiti. Perovodja.

Izredni občni zbor se vrši v
torek 16. t. m. ob 8 in pol v telovadnici z
dnevni redom: 1) Volitev delegatov za občni
zbor „Primorske sokolske župe“ in
2) Slučajnosti. Na zdar! Odbor.

Nar. delav. organizacija

Podružnica N. D. O. v Ricmanjih priredi
v nedeljo, dne 14. t. m. ob 3. uri popoldne
javen shod v prostorih „Konsumnega dru-
štva“ v Ricmanjih.

V Škedenju se vrši jutri, v soboto, dne
13. t. m. ob 8. uri zvečer sestanek članov
Škedenjske podružnice v prostorih „Gospoder-
skega društva“.

„Narodni Delavec“ se bo prodajal pri-
delež z jutrišnjim dnevom že od 7. ure zju-
taj naprej.

Vesti iz Goriške.

x Iz Grgarja poročajo, da so tam usta-
novili v nedeljo odsek Sokolskega „Sokola“.
Pristopilo je takoj 25 členov.

x Lov na cigane. — Že večkrat smo
poročali o tatvinah in zločinah, ki so zadnja

leta na dnevnem redu pri nas na Goriškem.
V soboto je uspravil stražnoster g. Pahor
dober lov: aretiral je šest cigark, ki so
kralje po deželi kakor arabe. Pri njih je
našel več oblik in drugega blaga. Kdaj kaj
pogreša, naj se zgleda v občinski pisarni v
Št. Andrežu, kjer je razstavljeno vse ukre-
dono blago.

x Zrakoplovec Rusjan iz Gorice je
poskušal v nedeljo 8. t. m. svoj aparat na
Velikih Rojicah. — Poskušnji je prisotstvovalo
mnogo ljudi.

Drignil se je s svojim zrakoplovom v
zrak za par metrov, na kar se mu je stroj
pokvaril, da je moral prekiniti nadaljne
poskuse.

Gosp. Rusjan je zagotovil, da hoče v
kratkem ponoviti poskuse.

Vesti iz Štajerske.

Iz Gradca. Dne 6. t. m. je imel graški
„Sokol“ svoj redni občni zbor v lokalni „Zur
Weinbocke“. Kakor je bilo razvidno iz vseh
poročil odborov, se to društvo, ki je na
nemški zemlji, kaj lepo razvija. Društvo je
imelo okoli 50 členov, med njimi samo 2 pod-
porne. Prebitka je bilo v tem mesecu K
21224, seveda se imajo s tem pokriti še
nekateri stroški. Členi društva so po 2/3, aka-
demski, a po 1/3 delavci. Če se pramli, da
je v Gradcu okroglo 30.000 Slovencev, je to
jako malo; in kakor razvidno, ni med temi
niti enega onih, ki bi pravzaprav morali
društvo podpirati v gmetnem in moralnem
oziru. V graškem „Sokolu“ pregrešamo graško
intelgenco. Čudno je njeno ravnanje, ko se
tako odteguje temu društvu. Privljeni bomo
valed tega drugače postopati.

Čas je že skrajšen, da se začnejo tudi
graški Slovenci zbirati, ko vendar kaže sta-
tistika, da je v Gradcu vsak tretji Slovenec
ali je pa vsaj bil. Koder greš po graških
ulicah, vidiš samo pokvarjena slovenska
imena. Greh dela potemtakem vsak graški
Slovenec, ki ne vstopi v Sokola, kajti tamkaj
bi bilo največ prilike, da prihaja s drugimi
v dotik.

Oni pa, ki so v domovini, naj bi se pa
tudi včasih spomnili društva tam v dajem
Gradcu, kjer se ima boriti proti različnim
nemikim nevarnostim in napadom. Kajti
vsako društvo v tujini mora imeti zaščito
v domovini. V vseh družbi se včasih nabere
dokaj, tako speliramo na slovensko občinstvo,
da se spomni včasih tudi nas.

Upravišstvo „Edinosti“ bo gotovo tako
prijazno in bo vnaprej tako zneške.

Mali oglasi.

Novak Anton odprl je novo sloven. briv-
nico in se toplo priporoča
slavnemu občinstvu za mnogobrojen obisk. Ulica Sette
Fontane št. 13. Slovenci in Slovani! zanimajte se za
svoja podjetja! 2082

Ugodna prilika. Nov rivalni stroj „Sin-
ger“, kupljen na dražbi
z vsemi aparati, se prodaja za Kron 64.—. Ulica S. ta
Caterina 9. Dvorščak 1. A. 20-6

Gostilna „Al Ginnasio“ ul. Squerio
nuovo 7
ima pijačo in jedila prve vrste. Priporoča se slavn.
občinstvu za obilen obisk H. Kosič. 1237

Poreška klet na Opcinah 176
Prodaja novega vina. Tercio: v lokalni po 48 stot.,
v steklenicah po 40; Belo (sladko) po 56.—. — V
sodčkih po 24 in 26. Tropinovec po K 120. (1928)

Poskusite Fl-
BOVO KAVO „Salutin“ ki je naj-
bolj zdravilni kavni pridelatek. Dobiva se v vseh
boljših prodajalnicah.

V mesarnici ::

Via Giuliani 22

Od danes naprej prodaja se

Volovje meso :

po 44 in 48 krajc. klg.

Nova prodajalnica

kuhinjskih potrebščin

košev, stolic, stekla, lesenih predmetov,
svetilnik, žlic, vilic, kozarcev in butelj
za krčmarje. **Jos. Adamich, Trst**

ulica Giulia vokal ulice Kandler št. 10

Posestniki pisanih strojev.

Kdor se hoče izogniti nadležnim in dragim popravam
ter želi obraniti pisalni stroj v popolnem redu in
brezhibnem stanju, naj ne zamudi naročiti se
za mesečno čiščenje in vsd. čiščenje pisalnih
strojev, s čimer se zjamči stroj za neomejen čas
in trajno delovanje. CEN: K 1.— za mesec za stroj

Alfred Kubiček, Trst
Corso št. 23, prvo nadstropje.
(Popraviljalnica pisalnih strojev s zalogo pečetov
barv, trakov itd. itd.)

Mladenič 25 let, govori in piše slovensko,
hrvatsko in italijansko, ponuja do-
bra spričevala, iče primerne službe. Piondb pod
„Delavec“, poste restante, Prosek. 1977

ŠIRITE „EDINOST“

Izvoz jajc, kajne-
ga, kakor tudi na-
vadenega masla. ::

Postrežba na dom.

Luigi Musico

TRST, VIA SAN MAURIZIO 9

Postrežba na dom.

Štajerskih in fur-
lanskih kokoši in
razne divjadi. ::

Fotograf Anton Jerkič TRST, Via
delle Poste
št. 10, Gorica, Gospodsk. ulica št. 7
1835

Hočete se prepričati?

obišcite velika skladišča

Marije ud. Salarini.

Ponte della Fabra 2 | ul. Poste Nuove
(vokal Torrente) Alla città di Londra

Velik izbor izgotovljenih oblik za moške in dečke
kostumi za otroke. Povračniki, modne jope, kožuh in
raznih pakotov. Oblike za dom in delo. Deklative
obleke. Tirolski loden. Nepremakljivi plašči (pristani-
angleški) specialiteta: blago tu in inozemskih
tovarn. Igotovljajo se obleke po meri po najugodnejši
modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah

Novici in Novice

Novici in Novice

ne zamudite obiskati dobroznano slaščičarno ::

Matteo Stoppar :: Trst

ulica S. Giacomo št. 7 (Corso) - Filijalka: ulica Gius. Caprin št. 9

kjer najdete bogato in veliko izbero Konfetov
bomboniere in sladščio po zmernih cenah.
likerja prav dobri v butilkah. Telefon 1464

PANIFICIO

renomirana tvornica za pečenje izvrstnega

čajnega in dezertnega kruha.

Pedno nakupite pohištvo, blagovolite obiskati

zalogo pohištva Angelo Palma

TRST, ulica Glosuè Curducci 20, kjer najdete solid. blago

po najnižih cenah.

Pri nakupovanju jedilnih, spalnih in
prejemnih sob. posebne olajsave ::

novoporočencem ::

Velika zaloga praznih butelj

TRST, Via delle Ombrelle 5. - Telefon št. 71, Romano II.

GUIDO e UGO COEN

100.000 butelj od šampanjca za refošk. Prodajajo in kupujejo se
buteljke vsake vrste za refošk, šampanje, bordeaux, rensko vino, konjak itd. — Velika
zaog a butelj od pol litra in 1 in pol litra. Damjane iz stekla opietene.

Prevzamejo se dopušiljave na deželo Kupuje razbito steklo vsake vrste.

Točna in solidna postrežba.

Prvo primorsko podjetje za prevažanje pohištva in spedicij. podjetje

Rudolf Exner, Trst

VIA DELLA STAZIONE št. 17

Filijalka: v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU

Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih

patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov.

Pošiljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje blaga na vse svetovne proge.

Sprejema se tudi pohištvo in druge predmete v shrambo v lastna sa to pripravljena sala skladišča.

EDINI TRŽAŠKI ZAVOD ZA ČIŠČENJE

IN SHRANJEVANJE PREPROG „VACUM CLEANER“.

Točna in solidna postrežba.



Tovarna cevi in cementnih plošč, teracov, betona
in artificijalnega kamna s zalogo cementa

Aristide Gualco - Trst

ulica San Servolo šte. 2 Telefon 21-42

NOVO POGREBNO PODJETJE

H. STIBIEL in drug se je preselilo na

z bogato opremo za vsako-
vrstni pogreb. in prodajal

nico mrtvaških predmetov in vsa-

kovrstnih vencev iz umetnih cvetic

perle, porcelana. — Velika zaloga

voščenih sveč

Prodaja na debelo in drobno.

